

II

L'eocèn continental

per M. CRUSAFONT PAIRÓ

En totes les conques terciàries de l'Eocèn català, les formacions marines es troben coronades per trams de tipus continental que contenen fòssils terrestres, en general mamífers i rèptils, apart de restes de flora que, a vegades, és d'un gran interès. En la majoria dels cassos no s'havia fet massa esment d'aquestes filades continentals que formen les capçades eocèniques i que comencen a diversos períodes segons les conques que es considerin. Així, nosaltres, vàrem establir per primera vegada a la conca de Tremp, la presència de capes en la part alta de les formacions ilderdianes que contenien fòssils que caracteritzen el Guisià i posteriorment, més amunt el Lutecià i àdhuc el Bartonianà inferior, mentre que, a la base dels conglomerats postpirenencs, es trobaven nivells amb mamífers del Ludianà inferior la qual cosa va permetre la cronologia dels primers moviments epirogènics de la cadena dels Pirineus situant aquests entre el Bartonianà inferior i el Ludianà també inferior. Posteriorment, vàrem estendre aquesta característica a les altres conques i subconques de la depressió prepirenenca: així, a la conca del Noguera Ribagorçana (versant occidental de la serra de Montllobar) i de l'Isàbena i estem ara començant la nostra labor d'exploració de les de l'Essera i del Cinca. A la subconca d'Ager hem assenyalat també nivells del Guisià i del Lutecià. També a la província de Girona s'han caracteritzat nivells continentals per sobre de les formacions marines, així com a la conca de Vic-Moià, d'acord amb les dades obtingudes del jaciment, molt ric en rossegadors fòssils, de Sant Cugat de Gavadons, antiga parròquia de Collsuspina.

L'Eocèn d'Igualada no podia ésser una excepció a aquesta regla. I és així que les formacions marines de les quals parla el nostre amic i col·laborador Sr. De Renzi, es veuen sobremuntades per capes de tipus continental. De totes maneres, per ara, aquestes formacions no han donat fòssils de particular evidència per a una datació dels estrats. Per damunt de les capes blavoses de l'Eocèn marí, es troben, a Jorba, nivells rojencs que poden ésser de l'Eocèn i a la seva base hem trobat algunes restes de plantes fòssils, per bé que indeterminables, al costat de la carretera nacional N-II de Madrid a Barcelona en ocasió de treballs de rectificació del seu traçat. També hem pogut detectar, al costat de la carretera de Calaf, poc després del trencall de la nacional N-II, algunes restes òssies i plaques de tortugues sense que, però, ens hagi estat possible de trobar espècies que ens poguessin caracteritzar l'edat exacta d'aquestes formacions superiors, les quals ací han perdut ja llur color vinós per passar a ésser d'un gris pàlid. Així doncs, pel que fa referència concreta a la comarca d'Igualada, ens trobem amb dades que encara roma-

nen inèdites per la poca abundància i escassa significació dels fòssils trobats. Aquest fet, però, indica que cara a l'esdevenidor segurament podrem caracteritzar l'Eocèn —que haurà d'ésser corresponent a nivells molt alts, d'acord amb el que sabem de les capes marines— en la mateixa comarca que ens ocupa.

Actualment, només tenim capes continentals ben caracteritzades, fora ja de la pròpiament dita comarca igualadina, quan, rebassat ja el coll de la Panadella, arribem a nivells que pertanyen a l'Oligocèn a Sant Pere dels Arquells, caracteritzats per una flora abundantíssima estudiada per primera vegada per Bataller i Depape.

Després d'aquest magnífic jaciment de flora fòssil, que no permet per ella sola, una datació molt i molt precisa, trobem el jaciment de mamífers ròssils del Talladell, a Tàrrega, conegut ja de fa molts anys i en l'estudi del qual col·laboraren diversos paleontòlegs, entre ells, i apart del nostre malaguanyat antecessor en la Càtedra de Paleontologia de l'Universitat de Barcelona, Dr. BATALLER, l'insigne especialista francès-català (de Perpinyà), DÉPÉRET. El jaciment de Talladell que sembla ja esgotat actualment, ha lliurat una fauna molt interessant que avui considerem de l'Estampià i no pas del Sanoisià i que conté una forma molt típica d'Artiodàctil del grup dels Antracotèrids com és la nova espècie *Elomeryx cluae*, ademés d'alguns cocodríl·lids del gènere *Hispanochampsa*.

De fet l'Eocèn de la comarca d'Igualada en el seu conjunt forma part de la gran massa de sediments terciaris de la depressió de l'Ebre des del punt de vista geològic i les capes d'Igualada es troben entre les del l'Eocèn inferior, continentals, de color roig que contenen el *Bulimus gerundensis* poc després d'atravesada la serra del Prelitoral català i la part alta de la mateixa formació que arriba fins al Vindobonià a Monteagudo, ja en la província de Navarra formant un total d'una potència que es pot evaluar d'uns 8.000 metres. Tota la depressió s'esmalta de jaciments fossilífers, però els de la comarca d'Igualada són els darrers de tipus marí, mentre la resta, fins a la part alta de la sèrie pertany ja al continental.